

MOĞOLLARIN İKİNCİ JAPONYA SEFERİ: KYUSHU 1281

Burak ÇINAR

Özet

1281 yılında Kubilay Han'ın emriyle Çin ve Kore kıyılarında dev bir çıkarma filosu hazırlanmıştı. Bu filo Moğol Ordusu'nun Çin ve Moğol askerlerini Japonya'yı işgal etmesi için Kyushu'ya taşıyacaktı. 1281 yazında Japonya'nın Kyushu Adası'nın Hakata koyuna yapılan çıkarma sonrasında Japon ve Moğol savaşçılar arasında kanlı bir mücadele başlamıştı. Ancak aniden patlak veren bir tayfunun işgal filosunu dağıtmasıyla bu işgal girişimi son buldu. Konu "İlk Temaslar", "İkinci Sefer" ve "Seferin Analizi" başlıkları altında üç bölümde incelenmiştir. İlkinde, Kubilay Han'ın Japonya'yı işgal etmek isteği ve 1274'teki daha küçük boyutlu ilk girişimi anlatılmıştır. İkinci bölümde ise, Moğol ve Japon ordularının karşılaştırmalı durumları incelenerek Kyushu Muharebeleri anlatılmış ve ardından seferin sonuç ve etkileri açıklanmıştır. Bunu seferin analizi takip ederek yazı sonuca bağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kyushu, Moğollar, Japonya, 1281, Kamakura.

The Second Mongolian Campaign on Japan: Kyushu 1281

Abstract

In 1281, on Kubilay Khan's order there was a huge fleet gathered on the coasts of China and Korea. This fleet would carry the Chinese and the Mongolian troops to Kyushu Island, to invade Japan. In the summer of 1281, after landing on the Hakata Bay, Kyushu Island, the Japanese and the Mongolian warriors were begun to a bloody struggle. However, the invasion attempt failed when a sudden typhoon scattered the invasion fleet. The subject was examined under subtitles "First Encounters", "The Campaign" and "Analysis of the Campaign". First, Kubilay Khan's ambitions for the invasion of Japan and his first attempt in 1274 were explained. Second, the conditions of the Mongolian and the Japanese armies were examined comparatively and Battles for Kyushu was related. The research was concluded with the analysis of the campaign.

Key words: Kyushu, Mongols, Japan, 1281, Kamakura.

Giriş

Uygurlukların arasındaki iletişim türlerinden birinin savaş olduğunu söyleyebiliriz. Buradan yola çıkarak, uluslararası ilişkilerde uzun bir dönem ülkelerin diplomasisindeki anlaşmazlıkları çözmek için bir araç olarak görülen savaşların, ulusların olmadığı eski devirlerde de benzer özellikler gösterirken, medeniyetlerin yeni buluştukları ortamlarda bir nevi karşılıklı ilişki kurma aşamasında rol oynadığı düşünebiliriz.

Birbirlerini keşfeden medeniyetlerin zaman içerisinde aralarındaki siyasi davranışları geliştirerek diplomasiyi oluşturmaları, zamanla birden fazla medeniyetin aralarında çeşitli ittifakların yapılması gibi ortak amaçlar uğrunda birleşmelerine kadar varmıştır. Zaman içinde birbirlerine karşı mücadele veren devletler, kısa bir süre önce savaştıkları devletlerle işbirliğine giderek başka ülkelere seferler düzenlemişlerdir. Bazen de devletler işgal ettikleri ülkelerin milletleriyle ortak çıkarlar uğruna benzer faaliyetlerde bulunmuşlardır.

13. yüzyılda Cengiz İmparatorluğu kurulduktan sonra Uzak Doğu'da yaşanan bazı siyasi gelişmeler incelendiğinde benzer davranışlara rastlanabilir. Bunun bir örneğine Kubilay Han'ın¹ Japonya'yı işgal etme düşüncesi ile başlayan olaylar zinciri içinde tanık olmaktadır. Çin ve Kore kıyılarından Japonya'ya yapılan çıkarmaya aslında bir kara milleti olan Moğolların başını çektiği Çinli ve Koreli askerlerin de içinde bulunduğu dev bir armadanın katılması ve karşılarında Japonların bulunması, 1281'de yapılan Moğolların Japonya'yı istila girişimini bu dört medeniyetin tarihte buluştuğu bir olay yapmıştır. Bu medeniyetlerin kesişme noktası ise Kyushu Adası olmuştur.

Aslında konuya yönelik yazılı ve çizili belgeler olmasına rağmen literatürde fazla rastlanmayan bu istila girişimi ile ilgili yapılan bu araştırmada, önceden yapılan çalışmalar ışığında bazı bilgilerin ortaya konması ve savaş tarihi açısından gerekli görülen bazı tespitlerin yapılması amaçlanmıştır.

İlk Temaslar

Çin'deki Tang hanedanının çöküşü ile birlikte Japon adası 9. yüzyıl sonlarından beri resmi olarak Çin'den kendini yalıtılmıştı (Mason 1999: 135). Sadece bazı Çinli tüccarlar Japon kıyılarına uğruyorlardı. Birçok Japon rahibi de eğitim amacıyla Çin'deki manastırlara gidiyordu. Japonya'da ekonomik durumun bozulması sebebiyle bazı küçük Japon samuraylar Kore kıyılarına korsan saldırılar düzenliyorlardı (Eberhard 1992: 91). Bu korsanlık faaliyeti

¹ Kubilay Han (1214-1294) Cengiz Han'ın torunu olup Moğolistan ve Kuzey Çin'deki Moğol toprakların varisi ve Çin'deki Yuan Hanedanı'nın (1280-1368) kurucusudur.

1223'te başlamıştı. İçlerinde az sayıda Çinli ve Korelinin de bulunduğu bir kaç korsan takımı, yüzlerce Koreliyi esir alıp birçok köyü de yakmışlardır (Nahn 1988: 91-92). Bunların yanında Japonların, Moğolların Güney Çin'deki Sung hanedanına (1127-1279) yönelttikleri istila sırasında Güney Çin ile Japonların iyi ticari ilişkiler içinde oldukları ve hatta Japonların Çinlilere asker önermiş olabilecekleri de söylenmektedir (Kirsch 2004).

Çin'in kuzeyine sahip olan Kubilay, 1274'te yapılan ilk istila girişimi başarısız olduktan sonra Güney Çin'i de fethederek kaynaklarını önemli ölçüde genişletti. 1280 yılında Kore ve Çin'in hâkimi olan Moğol imparatoru Kubilay, Japonya'ya son ve kesin bir sefer düzenlemek için kaynaklarını seferber etti.

Kubilay'ın Japonya Rüyası

Marco Polo'nun tanımıyla “dünyadaki bütün imparatorlardan daha güçlü bir saltanat süren” Kubilay Han (Komroff 1982: ix), Japonya'yı işgale yeltenen ilk lider olmuştur. Kubilay'ın Japonya'yı alma isteği bir ihtimalle imparatorluğunu en doğudan başlatmak istemesine dayalıydı. Buradan gelebilecek herhangi bir tehdit Çin'deki Moğol varlığının daha güneye veya daha güneybatıya inmesini engelleyebilir veya geciktirebilirdi. Ancak, antik Japon medeniyeti de Çin medeniyeti gibi belli bir toprak parçasının dışına taşmama özelliği taşımaktaydı. Bir başka deyişle yayılmacı değildi ve mevcut adalarının dışındaki dünya ile pek ilgilenmiyorlardı. Henüz bir ulus kimliğine kavuşmaktan uzak olan Japonya'da feodal dönem hüküm sürmekteydi. Buna rağmen Kubilay'ın geleceğe yönelik düşüncelerinde buradan bir tehdit sezindiği düşünülebilir.

Japonya'da zaten sınırlı olan kaynaklar burayı ekonomik önem açısından pek cazip bir yer yapmamaktaydı. Bu dönem zaten Japon adalarında görülen ekonomik sıkıntının ve askeri rejimlerin dönemiydi. Buna rağmen, bir bilginin verdiği rapor doğrultusunda Japonların zenginliğinin Kubilay'ı tahrik ettiği ve bu yüzden Japonlara bir elçi yollayarak hâkimiyeti altına almak istediği bilinmektedir. Ancak adayı 2.000 yıldır yöneten bir hanedandan olduğunu iddia eden Japonlar bunu bir aşağılanma olarak kabul ettiklerinden Kubilay'ı yanıtız bırakmıştır (Prawdin 1961: 338). 1277'de bazı Japon tüccarların Çin'e gelerek altın parayı buradaki bakır parayla değiştirmek istemeleri ise Japonya'da çok büyük altın rezervi olduğu izlenimi bırakmıştır (Eberhard 1992: 96). Marco Polo da seyahatnamesinde Japonya'da çok büyük altın rezervi olduğu belirtmiş, ancak kralın altının ülke dışına çıkarılmasını yasakladığı söylemiştir (Komroff 1982: 264).

Öte yandan Japonya'nın hâkimiyet altına alınması Çin'e Sung devrinden beri kapanmış olan bu satış bölgesini tekrar açacaktı. Bu yüzden

Çinliler sefere gemi ve asker verdiler ki, bu Çin'in Moğol devrindeki tek dış siyaset aktivitesi olmuştur (Eberhard 1987: 260-261).

Sonuçta Kubilay'ın Moğol karakterinden gelen fetih düşüncesinin istilanın arkasındaki önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Çünkü Moğol kimliğinden gelen “fetih,” “yağmalama” ve “hâkimiyet” üçlüsü Cengiz Han ile birlikte kurulan Moğol devletlerinin dış politikalarının ortak özelliği idi ve bu fetihler ancak kesin bir yenilgi aldıkları sınırlanabiliyordu.² Bu yayılmacılık olgusu zaten bir Moğol geleneğidir ve Japonya'ya yönelik her iki istila girişiminin de en önemli sebebi olarak gösterilmektedir (Marshall 1993: 200). Kubilay ise Kore ve Güney Çin'den sonra üç seçeneğe sahipti: ya daha güneyi, Annam ve Burma'yı fethedecek, ya Tibet'e yönelecek ya da yüzünü Japonya'ya dönecekti. Kubilay yaşamı boyunca bu bölgelerden üçüne de sefer düzenledi ve aralarından sadece Japonya'ya düzenlediği seferde başarısız oldu.

1274 Seferi

Aslında 1281'deki istila girişimi Japonya'ya düzenlenen ikinci seferdir. İlk sefer ikinci seferden yedi sene önce, Kubilay'ın Kyushu'ya gönderdiği ve ikinci sefere oranla daha küçük ama yeterli sayıda Moğol, Koreli ve az sayıda Çinli askerlerin katılımıyla oluşturulan ordu ile yapılmıştı.

Güney Çin'deki Sung devletini istila etmeye çalışan Kubilay Han, bir yandan da Japonya'yı kansız bir şekilde himayesi altına almak için elçiler yolladı. Gönderdiği mesajda “Büyük Moğolistan İmparatoru'ndan Japon Kralı'na” diye hitap ediyordu ve ülkesinin imparatorluğundan daha aşağı statüde olduğunu kabul etmezse savaşla tehdit ediyor ve dominyonları ile dostça ilişkiler kurmasını istiyordu (Mason 1999: 135). 1266'da yola çıkması kararlaştırılan ilk elçiler Koreli tayfaların Japonya'ya varmanın güçlükleri ile ilgili abartılarından korkarak denize açılmaktan vazgeçtiler (Griffis 1971: 73). 1268'de Kyoto'daki İmparatorluk divanına ulaşan elçi, Korelilerin danışmanlığıyla hazırlanan bir teklifi sundu. Ancak imparatorun sıcak yaklaştığı bu teklif onay için Kamakura'daki vasilere gönderilince reddedildi (Tennant 1996: 111). 1269 Şubatı'nda Tsushima'ya varan bir başka elçi mesajı hedefine ulaştırmak yerine buradaki Japonlardan bilgi aldı ve iki Japon esiri de beraberine alarak Kore'ye döndü (Hall 1990: 135). Büyük ihtimalle, gücü tekrar vasilerden devralmak isteyen 37 yaşındaki Japon imparatoru Kameyama'nın Hojo tarafından devrilerek yerine 8 yaşındaki oğlu II. Uda'nın getirilmesi ve bu durumun yaratacağı iç savaş tehlikesini elçinin Kubilay'a bildirmek istemesi

² Burada Kyushu Muharebeleri ile Ayn Calut ve Kulikovo muharebeleri arasında bir bağ kurabiliriz. Nasıl Ayn Calut, Moğol yayılmacılığının güneybatı sınırını belirledi, Kulikovo ise kuzeybatı yolunu kestiyse, Kyushu'nun da aynı şekilde doğu çizgisini çizdiği söylenebilir.

geri dönmesine sebep olmuştu.³ Kubilay, 1271 başında özel elçisi olarak Chao Liang-Pi'yi Japonya'ya gönderirken Kore'de de bir ordu konuşlandırdı. Ancak Moğollar ve Korelilerden oluşan bu ordu Kore'de varolan isyancılara karşı kullanıldı. Aynı yıl Kore'de Moğolların Japonya'ya istila girişimine yönelik ön hazırlıklar yapıldığı haberleri de Japonya'ya ulaşmaya başladı (Hall 1990: 135-136). Bu sefer Japonlar Pekin'e bir elçi gönderdiyse de haraç götürmeyen elçiler hoş karşılanmadılar. Ancak Kubilay onlara iyi muamele edip geri yolladı (Eberhard 1992: 94). 1273'te Japonya'ya bir kez daha elçi gönderildi ancak bu da reddedildi.⁴ 1274'te Sung devleti iyice zayıfladığında, Kubilay Han Japonya'ya istila girişimini başlattı (Totman 2000: 159).

Moğollar istila için öncelikle Korelilerden 900 gemi, asker, denizci, marangoz ve çeşitli dallardan işçilerden oluşan 30.000 adam, yiyecek ve diğer ikmal malzemelerini temin etmelerini istediler (Nahn 1998: 91 ve Tennant 1996: 111). İlk başta Moğolların vasalı olan Koryu (Kore) divanı bunu imkânsız görerek karşı çıktılar. Korelilerin aksi davranışı Moğolları zorlamaya itti ve Koreliler oldukça ağır bir yükümlülük altına girerek ve 35.000 işçinin zorla çalıştırılmasıyla 900 gemi inşa ettiler (Han 1988: 172). Böylece 300'ü büyük, 600'ü küçük, toplam 900 parça gemiden oluşan büyük bir filo hazırlandı (Tennant 1996: 113). Dağınık ve donanımdan yoksun olan Japonlara karşı rahatlıkla baş edebilecek olan bu büyüklükteki Moğol-Kore ordusu, bu filoyla Japonya'ya doğru yola çıktı (Marshall 1993: 200). Sefere katılan toplam 40.000 askerin 7.000'i Koreli denizcilerden, 25.000'i Mançuryalı ve Kuzey Çinli askerler ile bir öncü Moğol süvari grubundan, 8.000'i ise Koreli askerlerden oluşuyordu.⁵

Hedef Japonya'nın Kore'ye en yakın bölgesi olan ve 500 sene kadar önce Japonların Kore'den gelmesi olası bir istilaya karşı savunmaya hazırlandıkları Kyushu adasıydı. O zaman bir istila gerçekleşmemişti (Mason 1999: 135). Ancak bu sefer ilk kez bir istila girişimi ile karşı karşıyadılar.

Moğollar öncelikle Kore ve Kyushu ar

asında stratejik önemi olan Tsushima ve Iki adalarını ele geçirdiler. Tsushima'da teslim olmayı reddeden 100 kişilik Japon garnizonu esir alınan iki kişi hariç tamamen kılıçtan geçirildi ve Iki'deki Japon garnizonu da aynı kaderi paylaştı (Tennant 1996: 113 ve Kirsch 2004). 19 Kasım 1274'te Lin Fok Heng komutasında Kyushu'nun Fukuoka Koyu'na çıkan Moğollar, kendilerini

³ 1247-1338 arasındaki Japon imparatorluk hanedanı için bkz: Murdoch 1996: 533.

⁴ Başka bir kaynağa göre 1268 ile 1274 arası Japonya'ya altı kez elçi gönderilmiştir. Bkz: Mason 1999: 135.

⁵ Bu sayılar genel olarak 25.000 Moğol ile 15.000 Koreli olarak belirtilmiştir. Bkz: Murdoch 1996: 512-513. Dolayısıyla bu sayılarda Mançuryalı, Kuzey Çinli ve Moğol askerler birlikte Moğol Ordusu olarak alınmış, Koreli denizcilerle askerler ayrıca verilmiştir.

karşılıyan Japonlara karşı rahat bir ilerleme sağladılar. Japonlara göre silah ve organizasyon konusunda açıkça üstün olan Moğollar Hahozaki'de ağır kayıplar verdirerek onları püskürttüler.⁶ Heng bu çarpışmalarda ağır yaralandı. Karanlık basarken çekilen samurayların bastıran rüzgâr ve yağmuru da kullanarak gece saldırmasından endişe eden Moğollar tekrar gemilere binmeye başladılar. Gerçekten de Japonların birebir yakın dövüşte üstünlükleri ortaya çıkıyordu. Moğollar ise atlı okçu ve bomba atan mancınıklar sayesinde uzak mesafeden saldırılarla püskürttükleri Japonların kısa sürede toparlanamayacak kadar tükenmiş olduklarını bilmiyorlardı. Her iki taraf da birbirlerinin taktiklerini ve özelliklerini daha yeni tanıyordu. Karanlık ve bozan hava Japonların lehine gözüktüğü için ve Koreli tecrübeli denizcilerin de uyarılarıyla (Mason 1999: 136 ve Kirsch 2004) Moğollar böyle bir karar almışlardı. Ancak gece bir anda patlayan büyük fırtına yüzünden Koreli denizciler kayalıklara çarpmamak için filoyu açık denize çıkarmak zorunda kaldılar. 200 gemi battı, yüzlercesi birbirinin üstüne bindi ve bu esnada 13.000 asker ve denizci hayatını kaybetti (Marshall 1993: 200-221 ve Kirsch 2004). Kyushu'da kurdukları köprübaşını güven altına almalarına rağmen fırtınadan sonra kalan askerler de Kore'ye geri döndüler (Eggenberger 1985: 186). 40.000 kişinin katıldığı bu seferin, dağınık halde bile olsa Japonya'da mevcut olan toplam 400.000 savaşıya karşı sonuçta ne kadar başarılı olabileceği de böylece öğrenilemedi (Murdoch 1996: 507). Muharebe esnasında Japonların verdikleri kaybın ise Moğollardan çok daha fazla olduğu söylenmektedir (Murdoch 1996: 507, 512).

İki sefer arasındaki en önemli fark Güney Çin'in oynadığı roldür. İlk seferde bu bölgede henüz Sung devleti mevcuttu. Kubilay, 1279'da Sung devletine son vererek Güney Çin'e sahip oldu ve böylece 100.000 kadar Çinli askerin ve 3.500 kadar Çin gemisinin (Holmes 1988: 67) ikinci sefer katılması için zemin oluştu.

Birinci seferin ikinci sefere yaptığı katkılar ise daha çok Japonların lehineydi. İlk seferde şans eseri kurtulan Japonların yöneticisi Hojo hanedanının liderleri Hakato Koyu boyunca acilen büyük bir duvar inşa ettirerek geleceğe yönelik benzer bir istila girişimine önlem almaya çalıştılar. Bu duvar ikinci seferde Kore'den gelen ilk grubu yavaşlatma açısından son derece etkili olarak önemli bir rol oynadı. Ayrıca yeni garnizonlar oluşturularak yeni askerler eğitildi. Olası ikinci bir işgale karşı alıştırılmalarda ve yedek birliklerin hareketlerinde bazı düzenlemelere gidildi (Morton 1984: 72).

⁶ Bkz: Bruce, 1986: 126; Eggenberger 1985: 186 ve Laffin 1986: 191. Aslında Kyushu'da yapılan bu muharebeler bazı kaynaklarda Hahozaki, bazılarında ise Hakata Koyu olarak geçmektedir.

İkinci Sefer (1281)

Kubilay Han iki sefer arasında Japonya'ya elçiler yollamaya devam etti. 1275'te imparatorluk divanına beraberindeki çok sayıda Koreli vasallardan oluşan maiyetiyle elçi gönderdiyse de, bunlardan sadece Ritler bakanlığının müsteşarı Du Şicung,⁷ Savunma bakanlığı müsteşarı Ho Vin-cu ile hesap memuru olan Sadrettin, Kamakura'ya kabul edildiler (Eberhard 1992: 96). Ancak Japonlar Kubilay Han'ın tehditlerini görmezden geldi. 1280'de tekrar elçi olarak gönderilen Du Şicung'un kafası kesildi (Eberhard 1992: 96 ve Griffis 1971: 73). Elçilerin verdiği raporlar harpten korkan Japon imparatorunun müzakere yanlısı olduğu, Japonya'nın iç durumunun iyi olmadığı ve Kyoto ile Kamakura arasında ikilik olduğu yönündeydi (Eberhard 1992: 97). Kubilay ilk seferdeki başarısızlığın askeri yetersizlikten değil de tabiatın kaynaklandığını da göz önünde bulundurarak (Griffis 1971 73 ve Dolan 1992: 20), 1279'da Güney Çin'in fethini de tamamlandıktan sonra ikinci kez Japonya'ya istila emri verdi.

Kore'de, 1274 seferi öncesinde olduğu gibi Koryu Divanı'nın bütün protestosuna rağmen yine zorla 900 gemi hazırlandı ve askerler ile birlikte Kore'den tedarik edilen çok fazla sayıda pirinçle dolduruldu (Han 1988: 172). Güney Çin'deki Ch'üan-chou (Zayton) limanında da 3.500 parça gemilik dev bir filo hazırlanarak Çinli askerle dolduruldu.

Çin ve Kore filoları iki parça halinde Japonya'ya doğru yola çıktı. Bunlardan ilki Kore'den hareket etmişti ve diğerine nispeten daha küçüktü. Asıl büyük filo ise Güney Çin'den yola çıkmıştı ve ağır ağır Japonya'ya yaklaşıyordu. Her iki filonun da hedefi Japonya'nın kıtaya daha yakın olan Kyushu Adası idi ve buraya ulaşma zamanları planlananın dışında birbirinden iki ay kadar farklı olacaktı. Japonya'nın dışarıya kapalı olması sonucu belli başlı bölgeler haricinde Japonların ve Çinlilerin birbirlerinin topraklarına yönelik coğrafi bilgileri sınırlıydı. Çıkarma yerinin Kyushu olmasının bir sebebi de Çinli tüccarların uğradıkları Japon limanlarının daha çok Kyushu'daki Chikuzen eyaletinde olmasıydı (Prawdin 1961: 338).⁸ 1274 seferinde de olduğu gibi öncelikle Tsushima ve İki adaları ele geçirildi.

---

⁷ İsimlerin yazımında Eberhard'ın "Uzak Doğu Tarihi" isimli eserinin çevirisine dayanılarak Türkçeleştirilmiş halleri kullanılmıştır. Bkz: Eberhard 1992: 96.

⁸ Konuyla ilgili olarak ayrıca bkz: Murdoch 1996: 492. Moğollar, 1280 Nisan'ında bir fırtına yüzünden Çin'e sürüklenen bir Japon gemisinin mürettebatına Japonya'nın batı kıyılarının haritasını çizdirmişlerdi. Bkz: Eberhard 1992: 97.

Moğol ve Japon Ordularının Karşılaştırmalı Durumları

İstila için hazırlanan 3.500 gemiden oluşan Çin ve 900 gemilik Kore donanmaları iki grup halinde 165.000 kadar Çin-Moğol askeri taşımaktaydı. Ordu toplamı 45.000 Moğol ve 120.000 Çin askerinden oluşuyordu.⁹

Moğollar büyük sayılarda süvari taktiklerine alışıklardı ve üstün silahlara sahiplerdi. Marko Polo'nun kendilerine yapılmasını öğrettiği mancınıklarla (Griffis 1971: 73) baruttan yapılmış bombalar atabiliyorlardı (Reischauer 1990: 45). Elllerinde top, arbalet¹⁰ ve sapanlar vardı. Moğol yayı, okları yaklaşık 230 metreye fırlatabiliyordu. Hakata Koyu'ndaki batık alanında yapılan arkeolojik araştırmalar sonucu çok sayıda insan yapısı malzeme bulunmuştur. Bunların içinde arbalet sürgüsü, mızrak uçları, 80'den fazla kılıç, Moğol miğferi ve *tetsuahu* denilen seramik gülle mevcuttur.¹¹ Bununla birlikte Moğolların kullandığı büyük silahlar hakkında çeşitli bilgilere rastlanmaktadır. Ellerindeki topların gerçek top değil de bir tür fişek olduğu da söylenmektedir (Murdoch 1996: 509).¹² Japonlar üzerinde bir süre korku salmaktan başka daha çok etkisi olmadığı düşünülürse bu doğru olabilir. Ancak Moğolların gülle attıkları dönemin Japon çizimlerinde gösterilmiştir. Bununla birlikte birden fazla oku aynı anda atabilen bir çeşit balista¹³ ile tirbüset¹⁴ kullandıkları da söylenmektedir. Moğolların ayrıca küre şeklinde fitilli ilkel seramik el bombaları mevcuttu (The Learning Company 1996) ve büyük olasılıkla bunları tirbüsetler ile atıyorlardı.

⁹ Bu sayılar birçok kaynakta farklılık göstermektedir. Sefere katılımın 140.000 ila 200.000 arasında olduğu kuvvetle muhtemel olup, Moğolların sayısı 40-45.000 ile sınırlıdır. Çinliler ise en az 100.000 kişi olarak geçmektedir. Yukarıda verilen gemi sayıları ise birçok farklı kaynaktan doğrulanmaktadır. Bir başka kaynakta ise sefere katılanlar, Kore Filosu'nda 10.000 Kore askeri, 17.000 Koreli denizci, 15.000 Çin ve Moğol, Çin Filosu'nda ise 100.000 Çin askeri ve 60.000 Çinli denizci olarak verilmiştir. Bkz: Turnbull 1996: 85.

¹⁰ Tatar yayı. Bunlar ilk hızı kuvvetli olarak yatay atış yaptıkları için etki mesafeleri oklara göre çok daha kuvvetli olup 360 metreye kadar ulaşabiliyorlar (The Diagram Group 1991: 103) ve zırhları rahatlıkla delebiliyordu. İngilizlerin geliştirdikleri uzun yaylar bile 255 metre menzile sahiplerdi. Bunların menziline tek aşabilen 400 metreyi bulan menziliyle Türk yayı olmuştur (The Diagram Group 1991: 99).

¹¹ Fırtınada batan filonun enkazına 1980'lerin başında su altında yapılan araştırmalarda rastlandı. Enkazdan çıkarılan güllelerin dışının seramik kaplı, içinin barut dolu olduğu ve içinde demirden şarapneler bulunduğu belirlendi. Bkz: Delgado 2003.

¹² Burada bir bilgi karışıklığı göze çarpmaktadır. Eğer söylendiği gibi samurayları korkutmaktan daha fazla etkili olamıyorsa bunların fişeğe benzeyen ilkel roketler olması olasıdır. Ancak seramik bombaların kullanıldıkları da kesin olarak bilinmektedir.

¹³ Balista: Uzağa büyük oklar atmaya yarayan bir alet. Arbaletin büyük ve tekerlekli olanı.

¹⁴ Tirbüset: Uzağa taş atmaya yarayan ve gücünü karşı ağırlıktan alan mekanik bir savaş aracı. Menzili kıvrılarak güç verilen mancınığinkine yakın olmakla birlikte, otuz kat daha ağır taşları atabilmektedir (The Learning Company: 1991).

Moğolların en etkili bölümünü atlı okçular oluşturup kullandıkları Moğol yayı sayesinde 230 metreye kadar ok atabiliyorlardı (Kirsch 2004). Göçebe kültürüne sahip olan Moğollar daha çocuk yaşta ata binmeyi ve biraz büyüdüklerinde de ok atmayı öğreniyorlardı. Atları küçük ve dayanıklıydı. Bileşke malzemeden yapılan yayların ana malzemeleri ise bambu ve yak boynuzuydu. Askerler savaşa giderken yanlarına 60 ok alıyorlardı. Bunların yarısı uzağa seri atış yapabilen hafif oklardı. Diğer yarısı ise daha kısa menzilli ve zırha karşı etkili olan ağır oklardı. Oldukça ustalaşmış bir atlı okçu at sırtında giderken öne, arkaya ve yanlara tesirli atış yapabiliyordu. Ayrıca, Moğolların okların uç kısımlarına zehir sürdükleri de söylenmektedir (Murdoch 1996: 510 ve The Learning Company 1996).

Sürekli zaferlere alışan Moğollar yüksek moralli ve sıkı disiplinli askerlerdi. Ancak kuru bozkırlardan gelen bu kıta savaşçılarının deniz aşırı bir sefere uygun olduklarını söylemek zordur. Geniş kırlarda savaşmak ile dar bir kumsalda köprübaşı oluşturmak arasındaki farkın, Moğolların Japonlarla giriştikleri mücadelelerde zorlanmalarına sebep olduğu söylenebilir.

Klasik savaş taktiklerine göre Moğollar önce düşmanlarını şaşkırtmak için savaş alanına yayılırlar, sonra birliklerini birleştirerek muharebeye girerlerdi. Bir bölüm süvari düşman hatlarına saldırırken bir bölümü de oklarıyla onlara destek verirlerdi. Ortadaki hafif süvari düşmanı tahrik edip çekilir ve eğer düşman takip ederse kanatlardan ağır süvari saldırarak düşmanı çevirirdi. Moğolların bu şekilde çevirerek dağılan düşmanı yok ettiğine sıkça rastlanmaktadır (The Learning Company 1996).¹⁵

Koreliler her ne kadar Moğolların acımasız eğitimine tabi tutulmuşsa da iyi birer asker oldukları söylenemez. Ne de olsa Kubilay'ın asker isteğini karşılamak için, Koryu kralı katilleri ve hırsızları asker yapıp yollamıştı. Çinliler ise daha çok paralı asker gibiydiler. Kubilay'ın Moğol olmadıkları için onları pek önemsemediği düşünülebilir (Kirsch 2004). Elllerinden gelenin en iyisini yapacak derecede savaşa motive olmasalar da köklü bir savaş kültürüne sahip olan Çinli askerlerin işgal gücünün sayı olarak çoğunu oluşturdukları da göz önünde bulundurulduğunda istilada önemli bir rol üstlendikleri görülmektedir.

Çin teknolojisinin Moğollara kazandırdığı sadece ateşli silahlar değildi. İstilanın yapılabilmesi için gerekli dev armadanın belkemiği Çin gemilerinden oluşmaktaydı. Çin'den gelecek 3.500 geminin 800'ü büyük gemilerdi. 70 metre uzunluğa sahip olduğu düşünülen bu büyük savaş gemileri o dönemin Avrupa'daki çağdaşlarının iki misliydi (Delgado 2003).

---

¹⁵ Türk tarihinde sıkça rastlanan bu muharebe şekline “kapan taktiği” denilmektedir.

O dönemde Japonya'da iki hükümet merkezi vardı. İmparator Kyoto'da oturuyordu. Ancak bu kukla bir yönetim niteliğindedi. Kamakura'daki vasi olan *shogun*¹⁶ asıl yöneticiydi ve buradaki gezgin çadır divanına *Kamakura Bakufu* deniyordu. Ülkede hâkim olan askeri yönetimdi ve gerçek yöneticiler Hojo hanedanından geliyordu (Kirsch 2004). Bu vasilik sistemine *shikken* deniyordu. İmparatorlar çocuk yaşta tahta çıkartılıyor, buluş çağına gelip de gücü kendi ellerine almak istediklerinde Hojo tarafından istifaya zorlanıyorlardı. Japonya'daki bu durum 1269'da Hojo'nun yeni imparatoru tahta çıkarırken, beş Hojo branşının oluşturduğu koalisyon sistemi *hikitsuke* ile son halini almıştı (Hall 1990: 137). Her iki istila girişimi sırasında da shogun Tokimune idi (Turnbull 1996: 271).

Kamakura'nın özelliği ilk yarı merkezi samuray yönetimi olmasıydı ve samuraylar askeri ihtisas sahibi olarak aristokrasi üzerinde egemen olmuşlardı. Ülkede en çok göze çarpan feodalizmin etkinliği idi. Vasallar güçlü siyasi otonoma sahiplerdi. *Daimyo* denilen ve maiyetindekilerin sayısı on ile iki yüz arasında değişen toprak sahipleri olan bağımsız savaş lordları mevcuttu. Moğollar gibi organize değillerdi. Ancak savaşa iyi motive olmuşlardı. Avrupa'nın şövalyelerinin benzeri olan samuraylar, efendileri için hayatını vereceklerine dair yemin ediyorlardı (Ikegani 1995: 333 ve Kirsch 2004).

Japonlar yakın dövüşte son derece ölümcül olup bütün düşmanlarından üstündüler. Bushi denilen savaş yöntemlerine uyarak teke tek dövüşüyorlardı. Kılıçları ve mızrakları Moğolların kullandıklarından daha üstündü ve bu iki silahı kullanma konusunda da Moğollara göre daha ustaydılar. Japonlar, itibarlı bir meslek olan demir dökümcülüğünde son derece ustalaşmışlardı. Demirciler kılıç yapımı için özel teknikler kullanıyorlardı. Kılıçları suçlular üzerinde deniyorlardı. Ürettikleri geleneksel samuray kılıcı *katana*, iki elle tutulan kabzası olan, son derece keskin, çok ince ve uzun bir kılıç olup, belki de dünyada en iyi olanıdır. Sırıklı silahlar kullananların bir kısmını piyadeye bir kısmını süvariye karşı kullanıyorlardı. Usta savaşçılar bu silahlar ile atılan okları bloke edebiliyorlardı. Japonlar okçulukta da ustaydılar. Ancak kendilerine has olan ve bambu ile ahşaptan yapılan uzun asimetric yayları, daha küçük ve hafif olan Moğol yayı kadar iyi değildi. Uzun oldukları için bu yayların kullanılabilirliği, Japon okçusunu hareket kabiliyeti daha yüksek olan Moğol atlı okçularına karşı duyarlı yapıyordu. Şimdiye kadar Moğolların topçularıyla da hiç karşılaşmamışlardı (Kirsch 2004 ve The Learning Company 1996).¹⁷

¹⁶ *Shogun* en yüksek rütbeli komutan olarak tanımlanabilir.

¹⁷ Doğu kültüründen gelen medeniyetlerin kılıçları kesmeye yönelik olduklarından oldukça eğimlidir. Batı tarzı kılıçlar ise daha çok delmeye yönelik olduğundan düz ve haç şeklindedir. Katana'nın hafif eğimi sayesinde hem kesmeye, hem delmeye yönelik olduğu söylenebilir.

1274'teki ilk istila girişimine kadar Japonlar uzun bir süre sadece birbiriyle savaşmışlardı. Muharebelerde samuraylar denk rütbelerle bire bir ve yaya olarak dövüşüyorlardı. İki tarafın ordusu karşılaştıkça küçük savaşçı grupları savaş planına göre birbirleriyle dövüşürlerdi (The Learning Company 1996). Moğollarla ilk karşılaşmalarında verdikleri ağır kayıplar bu taktiklerin yeniden gözden geçirilmesine sebep olmuştur.

Japonlar 1274'te sadece tek bir muharebeye sokabilecekleri bir avuç samuraya sahipti (Reischauer 1990: 45). Koryu'daki casuslarından edindikleri bilgiler doğrultusunda Kyushu'da ancak 6.000 ile 10.000 arasında samuray toplayabilmişlerdi (Kirsch 2004). Bunlar yaya birliklerinden oluşan ve köylülerle desteklenen birliklerdi ve mızrak veya ilkel kılıç kullanıyorlardı (Holmes 1988: 67). Sung ülkesinden Moğolların gaddarlığıyla ve askeri kabiliyetleriyle ilgili hikâyeler duymuşlardı (Kirsch 2004).¹⁸ İlk seferdeki asıl Japon kuvveti, kuzeyden gelecek yedekler olacaktı (Eberhard 1992: 96).

Hojo, 1281'e kadar organize olmuş eğitimli askerlerden birlikler hazırlamıştı. 1274'te ilk kez farklı taktiklerle tanışan Japonlar bu savaştan sonra yeni taktikler geliştirmişlerdi (Holmes 1988: 67). Artık düşmana birleşik gruplar halinde saldırmayı öğrenmişlerdi (The Learning Company 1996). 100.000 askeri Kyushu'da ve 20.000 yedeği de güney Honshu'da topladılar. Daha önce de söylendiği gibi, 1274'ten sonra yeni bir Moğol istilasına karşı Japonların Hakato Koyu boyunca beş senede ördükleri ve 19 kilometreyi aşan taş duvar,¹⁹ kıyıda 50 metre kadar içeride, 1,5-2,8 metreler arası yükseklikte ve 1,5-3,4 metreler arası genişlikte olup, (Hall 1990: 143) ellerindeki oldukça önemli bir kozdu. Bakufu iki sefer arasındaki dönemde elçilerin getirdikleri tehdit mesajlarını da dikkate alarak "istilacıların kafalarının kumsalda kesilmesi" emrini vermişti. Yani Japonlar, Moğolları yenmek için kıyı başına sahip olmalarını engellemeleri gerektiğini biliyordu.

Pasifik'teki bir ada ülkesi olmasına rağmen Japon denizciliğinin o dönemde yeterince gelişmediği görülmektedir. Büyük ihtimalle deniz aşırı işgallerle ilgilenmediği için ve ekonomik kaynakların sınırlı olmasından dolayı büyük gemi inşasına rastlanmamaktadır. Daha çok kıyı balıkçı gemilerinden yararlanıyorlardı. Kyushu'daki bazı Japon samuraylara iki istila arası dönemde yeni bir istilaya karşı *ön saldırıda*²⁰ bulunmaları için hazırlık emri verilmişti (Sansom 1987: 316). Yine de Japonlar istila filosuna karşı gelebilecek bir açık deniz filosu oluşturmaktan uzaktılar.

¹⁸ Öyle ki, Moğolların Çin'i fethinden önce Çin'deki nüfus elli milyonken, fetihten sonra dokuz milyona düşmüştür. Bkz: The Learning Company 1996.

¹⁹ Taş duvarın kalıntıları 1920'lerde ortaya çıkarılmaya başlanmıştır. Bkz: Delgado 2003.

²⁰ Düşmanın saldırısını haber alarak önceden karşı-saldırıda bulunmak. Bunun bir örneği 1967'deki Arap-İsrail Savaşı'nda görülmüştür.

Japonların belki de asıl kozları doğüstü bir güç olan *kamikaze*, yani kutsal rüzgârdı. Yöneticiler, her iki istila sırasında da Japon rahiplere tapınaklarına girerek dua etmelerini söylemişlerdi.

Kyushu Muharebeleri

Sefer daha başlarken terslikler belirmişti. Sefere komuta edecek olan Alahan hastalanmıştı ve yerine geçen Atahay ise bir harekât planına sahip değildi. Komuta-kontrol düzeninde oluşan aksaklıklar sonucu dağınıklıklar yaşanmaktaydı (Griffis 1971: 73). Çin Filosu, Kore Filosu'ndan bir ay kadar önce denize açılmıştı (Bryant 1992: 14).²¹ Ancak Çin Filosu gecikince Kore Filosu onu beklemeden 22 Mayıs'ta denize açıldı.²² Kore filosu denize açılırken bunu haber alan Japonlar da Hakata Koyu'nu çevreleyen duvarı askerle donatmaya başladılar.

İlk hedef yine stratejik öneme sahip olan Tsushima ve İki adalarıydı. Bu sefer buralardaki direniş daha çetin oldu. Ancak sonunda bir hayli güçlü olan Moğollara dayanamayarak her ikisi de düştüler (Kirsch 2004).

İki'nin alınmasından sonra Kore Filosu, Çin filosu ile buluşmak yerine doğrudan Hakata Koyu'na yöneldi. Küçük bir grup ise önce kuzeye Honshu'ya doğru döndü. Ancak Kore Filosu'nun çoğu 23 Haziran'da Hakata Koyu'nun kuzeyindeki duvarın kuzey sonundaki Shiga Spit'e çıktı. Buradaki kumsalda Japonların sert direnişiyle karşılaştılar ve ancak bir kaç günlük muharebeden sonra sadece bir birlik köprübaşı elde etmeyi başarabildi.

Çıkarma bölgesi Chikuzen eyaletindeydi. Kyushu Adası'nda Japonların daha önce Hakato Koyu çevresinde hazırladıkları tahkimat civarına çıkan Moğollar burada şiddetli bir Japon direnişiyle karşılaştılar. Japonlar, Hakato'daki tahkimat duvarın yardımıyla Moğolları yavaşlatmayı başararak hatlarını yarmalarına engel oldular. Bir önceki saldırıdan ders alan Japonlar çıkartma anında saldırarak Moğolların kıyıda organize olmalarını önüyorlar ve onları çekilmeye zorluyorlardı. Bu arada küçük ve hareket kabiliyeti yüksek olan Japon kıyı balıkçı gemileri koyun sığ sularından yararlanarak Kore Filosu'na vur kaç taktikleriyle ağır kayıplar verdiriyorlardı. Bu taktik öyle etkili oldu ki, Moğollar bu saldırıları önlemek için gemilerin arasına uzun ve kalın tahtalar döşediler (Kirsch 2004). Çekilen Moğollar yeniden toparlanıp tekrar

²¹ Bir başka kaynağa göre de Moğollar İki'yi aldıklarında Çin Filosu daha denize açılmamıştı. Bunun için bkz: Turnbull 1996: 85.

²² İstilaya katılmakta isteksiz oldukları düşüncesiyle Çinlilerin kasten yavaş giderek, Kore Filosu ile önceden Kyushu'ya çıkan Moğolların yıpranmalarına sebep oldukları da düşünülmektedir. Bkz: Sansom 1987: 322.

saldırıyorlardı.²³ Buna rağmen bir başarı elde edemediler. Her şeye rağmen yaklaşmakta olan asıl Çin Filosu muharebelerin kaderini tayin edecek özelliğe sahipti ve Japonların buna karşı yapabilecekleri fazla bir şey yok gibi görünüyordu.

16 Temmuz'da Çin Filosu'nun öncüleri İki adasında Kore Filosu ile buluştu ve bir sonraki saldırının daha güneyden yapılması kararlaştırıldı. Filonun ulaşması parçalar halinde oluyordu. İki'deki gemiler Hirado Jima'ya hareket ettiler ve Hirado adasını işgal ettiler. 12 Ağustos'ta Kore ve Çin filoları birleşti. İmari Körfezi'ne girerek körfezin ağzında bulunan Takashima Adası'nı işgal ettiler.

Bu arada devrik imparator Kameyama, *Büyük İse Türbesi*'ne giderek atası sayılan Güneş Tanrıçası *Amaterasu-O-mikami*'den ilahi destek istedi (Turnbull 1996: 87 ve Bryant 1992: 15). Böylece 1274'te olduğu gibi yeniden mucizevi bir kurtuluş düşünüyorlardı.

14-15 Ağustos gecesi kopan tayfun Kyushu Muharebeleri'nin dönüm noktası oldu. Denizden karaya doğru saatte 190 kilometreyi aşan bir hızla iki gün boyunca esen rüzgâr (Morton 1984: 72 ve Sansom 1987: 322) gemileri birbirleri üstüne bindirerek batırdı. 4.500 geminin 4.000 kadarı fırtınada batarken, sefere katılanlardan 100.000 kadarı bu esnada boğuldu. Çin'den gelen büyük grubun neredeyse tamamı fırtınada yok olmuştu. Artakalanlar İki adasına çıktılar ve Japonlar bunları öldürdüler, esir aldılar ya da soğukkanlılıkla kafalarını kestiler (Griffis 1971: 74). Japon adasını kurtaran bu ilahi güç tarihe *kamikaze*, yani kutsal rüzgâr olarak geçmiş ve ileride tekrar hatırlanacak bir şekilde Japon kültüründe yer edinmiştir.²⁴

Savaşta daha sınırlı bir rol oynayan Koreliler ise her iki istilada toplam bir kaç bin ölü verdiler ki, (Nahn 1986: 91) bunların çoğunun tayfunlarda batan gemilerde olduğu söylenebilir. Kyushu'daki bazı Moğol birlikleri savaşa devam etmek isteseler de bu korkunç olaydan sonra komutanları sağlam kalan bazı gemilerle kaçmışlardı. Kalanlar da aralarından yeni komutanlar seçtiler ve sallar inşa ederek kıtaya dönmek istediler. Ancak Japon samuraylar 20 Ağustos'ta onları yakalayarak birçoğunu öldürüp 20-30.000 kadarını da esir aldılar (Eberhard 1992: 98). Kore'den gelerek Kyushu'ya çıkan 50.000 askerden, iki

²³ Olasılıkla Moğollar 30 Haziran'da tekrar organize olmak için Takashima Adası'na çekilmişlerdir. Bkz: Turnbull, 1996: 85.

²⁴ Japonya İkinci Dünya Savaşı'nın son döneminde muharebelerde aldığı sürekli yenilgilerle gerilerken, 1944 yılında bir generalin öncülüğünde başlattığı ve Amerikan donanmasına yönelik etkili intihar hareketleri için yetiştirdikleri pilotlara kamikaze demişlerdir. Japonların pilotlarına bu ismi vermesinde büyük ihtimalle umutsuz bir durumda bir mucize ile savaşın kendi adalarına sıçramasını önleyebilecek bir taktik olduğuna inanmaları etkili olmuştur. Bu açıdan 1281'deki seferdeki olaylara bir gönderme yapıldığı düşünülebilir.

aylık çarpışmalardan ve fırtınadan sonra sadece 2.000 kadarı Kore'ye dönmeyi başarabildi (Laffin 1986: 233 ve Eggenberger 1985: 226).²⁵

Seferin Sonuç ve Etkileri

1281 yenilgisi Kubilay'ın Japonya rüyasını sona erdirmese de komutanlarının düşüncelerinde ciddi değişikliklere yol açmıştır. 1283 yılında Kubilay yeniden Atahay, Çö-li Timur ve Liu Ör Batur'u çağırarak Japonya'da önemli mevkiiler vaat etti. Atahay Japonya valisi olacaktı ve yeni bir donanma inşa edilecekti. Ancak üst düzey bir Moğol memurunun muhalefetiyle bu seferden vazgeçildi. Bunun üzerine Budizm'i kullanarak Japonlara ulaşmak isteyen Kubilay bu da tutmayınca ve güneyinde oluşan yeni tehlikeyi de göz önünde bulundurarak "Japonya'nın hiç bir zaman taarruzda bulunmadığını" açıklayarak bu düşüncelerinden vazgeçmiştir. 1294'te Kubilay'ın ölümünden sonra da bu proje ele alınmış, Japonya ile dini yoldan temasa geçilmişse de, bu hareket karşılık görmemiştir. Yeni imparator Japonya'ya düzenlenmesi muhtemel bir seferi "Şimdi zamanı değildir, ben bu işi düşünceğim." diye geçiştirmiştir (Eberhard 1992: 98-99).

Japonlar, Moğolların işgaline karşı koymayı başardılar ama bunun bedeli de ağır oldu. Zaten askeri bir yönetim olan Kamakura Bakufu, yüzyılın sonuna kadar savunma harcamalarına ağırlık verdiği için ekonomik sistem ve hukuk sistemi, dolayısıyla askeri rejim dönemi çökmeye başladı. Moğol tehlikesi henüz bitmediği için, *bakufu* Kyushu'daki tüm vasallara tahkimatın onarılarak savaşa hazır durulması emrini yolladı (Sansom 1987: 323).

Kamakura zamanında Budizm etkindi. Ancak Moğollarla mücadeledeki tayfunlardan sonra Şintoizm güçlenmeye başlamıştır (Hall 1990: 455). Japonya'daki ruhban sınıfı ise Moğolların yenilgisinin dayandığı kamikaze sayesinde oldukça çok bağış toplamaya başladılar ve böylece zenginlikleri çoğalarak güçlendiler (Sansom 1987: 99). Böylece Şintoizm tekrar yaygınlaşarak etkin olmaya ve Budizm'in yerini almaya başladı.

Bununla birlikte Kyushu'daki vasallar gitgide daha çok güçlendi ve Kamakura buraya daha fazla kaynak aktarmak zorunda kaldı. Moğollara karşı verilen mücadele adadaki tarım sektörüne de ciddi darbe vururken ülke genelinde üretim düşmüş, halk fakirleşmişti. Buna devam eden askeri harcamalar da eklenmekte ve böylece Kyushu'daki vasalların zenginliği artmaktaydı. Durumu kurtarabilmek için, zaten ekonomik sıkıntı içinde olan Japonya'da kaynak yetersizliğinden doğan seçicilik büyük ihtimalle Hojo

²⁵ Not olarak 3.000 kadar Moğol askerinin, atlarıyla birlikte denizasını sefere çıkmalarından dolayı sıhhi ortamdan uzak bir ortam oluşması sonucu hastalanarak yüksek ateşten öldüklerini de eklemek faydalı olacaktır. Bkz: Kirsch 2004.

yönetiminin çifte standartlara başvurmasına ve bu da hukuk sisteminin gevşemesine yol açtı. Zayıflayan ekonomisi Kamakura'daki merkezi yönetimin etkisini giderek kaybetmesine yol açtı.²⁶

1319'da 32 yaşındayken tahta çıkarılan İmparator II. Daigo, Japonya'nın merkezi bölümünün yanı sıra batıda bulunan ve doğrudan Kamakura'ya bağlı olan vasalları da kazanarak askeri desteğini artırttı. 1331'de istifası istenince Kamakura'ya karşı koyan II. Daigo'nun gücü Hojo hanedanının devrilerek askeri rejimin ortadan kalkmasına yetti. 1333 Temmuz'unda Kamakura yanarken vasi ve maiyetindeki 300 kişi intihar etti (Eberhard 1992: 101-102 ve Sansom 1987: 328). Özet olarak Moğolların istila girişiminin Japonya'nın zaten bıçak sırtında olan içişlerini bozarak, zaten evvelden beri tekrar güçlenmek için fırsat kollayan imparatorlara bağlı Kyoto'daki merkezi yönetimin güçlenmesine sebep olduğunu ve böylece Japonya'da bir rejim değişikliğine yol açtığını söyleyebiliriz.

Seferin Analizi

Japonya'ya düzenlenen Moğol Seferi özellikle savaş tarihindeki bazı ilginç özellikler sergilemektedir. Öncelikle sefere katılım açısından Japon samuraylara karşı Moğol, Çin ve Kore'den iştirakler olması dikkat çekicidir. Bu dört farklı medeniyet belki de tarihte tek bir defa dördünün de aktif katılımıyla bir savaş içinde birbirlerine karşı mücadele etmişlerdir. Böylece Moğolların at sırtındaki savaş kabiliyetleri, Çinlilerin ateşli silahları ve Korelilerin denizdeki becerileri ile birleşmiş ve Japonların yakın dövüşteki hünerleri ile karşılaşmışlardır. Seferin başını çeken Moğolların ve Japonların en az birbirleri kadar savaşçı olmaları ve kendilerine özgü savaş kültürlerine ve özel taktiklere sahip olmaları Kyushu'daki muharebeleri daha da çekici yapmaktadır.

Dikkat çeken başka bir nokta ise sefer öncesinde Kubilay ile Japonlar arasındaki diplomasi trafiğinin tek yönlülüğüdür. Kubilay'ın diplomasiyi yayılmacı ve güce dayalı dış politikasında karşısındaki krallığı vasallaştırmaya yönelik bir araç kullanması, dış ilişkilere adım atmadığı için daha ilkel bir diplomasi anlayışına hâkim olduğu gözlenen Japonya'ya karşı ters tepmiştir. Elçi göndererek kendine bağlı olmasını istediği Japonya'da ise simgesel de olsa bir kral değil bir imparator bulunmaktaydı. Japon kültürünü de göz önünde bulundurarak, vasilerin Kubilay'ın hükümranlığını kabul ettirmesini bir aşağılama olarak kabul etmesi doğaldır. Ancak burada Japon imparatoru ile Kamakura Bakufu arasındaki ikilik de göze çarpmaktadır. Müzakere yanlısı

---

²⁶ Moğol istilasının Kamakura yönetimi üstündeki etkileri için bkz: Sansom 1987: 324-327.

olan imparator belki de gücü tekrar Kamakura'dan alabilmek için bu tehdidi kullanmayı istiyordu.²⁷

Bu arada diplomatik girişimlere Kubilay'ın her surette ve her zaman değer verdiği de görülmektedir. Öyle ki, sadece seferden önce değil, seferden sonra da Japonya ile ilgilenmeye devam eden ve 1283'te Doğu'ya İlerleme Bürosu kuran Kubilay, Japonya'ya iki kez daha elçi yollamıştı. Ancak bu elçilerden biri fırtınada ölürken, diğeri de Tsushima'da öldürülmüştü. Bu dönemde iç isyanlarla da uğraşan Kubilay'ın 1294'teki ölümü ise yeni sefer girişimlerini sonlandırmıştır (Hall 1990: 148).

Bu seferin bir özelliği de 1274 seferi haricinde Japonya tarihinde adaya doğrudan yapılmış ilk ve tek işgal girişimi olmasıdır. Aynı zamanda tarihte Japon medeniyetine yöneltilmiş en büyük tehdit olduğu da söylenebilir. Japon tarihçiler adaya yönelen Moğol tehdidinin Japon halkında milli birliklilik duygularının doğması yönünde tesir ettiğini düşünmektedirler (Sansom 1987: 319).

Seferde dikkati çeken başka bir nokta ise Çin ve Kore gemilerinden oluşan bu armadanın büyüklüğüdür. Tarihteki en büyük denizasıırı sefer olarak nitelenen (Reischauer 1990: 45) bu savaşta 4.400 geminin toplanması, askerlerin bindirilmesi, bölünmüş filoların taşımaya ortak katılımı ve bunun için gereken lojistik destek 13. yüzyıla göre idaresi son derece zor olan bir başarıyı göstermektedir. Bunun bir sistem gerektirdiği düşünülebilir. Bu durumda Çinlilerin denizasıırı bir operasyona katılan dev bir armadanın idaresini karşılayacak bir sistemi kısa bir sürede geliştirdiklerini söyleyebiliriz. Bunu da yerleşik ve köklü Çin kültürünü ve bunun paralelinde Avrupa'da sonradan birçok alanda geliştirilen teknolojiyi önceden kullanan Çinli bilim adamlarına dayandırabiliriz. Öyle ki, 1588'de Britanya'ya karşı sefere çıkan İspanyollar'ın *Yenilmez Armada'sı* 130 gemiden oluşuyordu ve 2.500 top ile 20.000 kadarı asker olmak üzere toplam 30.000 kişi taşıyordu (Eggenberger 1985: 413-414). 1944'teki Normandiya Çıkartması'na katılan gemi sayısı ise 7.000 civarındadır ki, C³ teknolojilerinin²⁸ oldukça geliştiği modern savaşın bu örneğinde bile bazı ciddi aksaklıklar ortaya çıkmıştır. O devirde Japonya'ya yöneltilen istila girişimi aynı zamanda cüretkâr ve belki de eşine daha önce rastlanmamış büyüklükteydi.

Seferin kıyı başı tutulmasına rağmen ne derece başarıya ulaşabileceği de merak konusudur. Bazı tarihçilere göre Moğollar yüz yıl kadar önce gelmiş olsalar bölünmüş bir Japonya ile karşılaşacaklarından başarıya ulaşma şansları daha yüksek olacaktı (Murdoch 1996: 503).

²⁷ Eberhard'a göre 1274'teki ilk savaşta bazı samuraylar harbe iştirak etmemişlerdir. Bkz: Eberhard 1992: 97.

²⁸ C³, Command, Control & Communications: Komuta, Kontrol ve Haberleşme.

Sonuç

Moğolların Kyushu'daki mücadeleleri başarıya ulaşıyorsa, seferin devamında Japonya'nın istilası mümkün olabilecekti. Bu durumda Japonya'daki askeri sistem kuvvetlenebilir veya ada Moğol ve Çin etkisine girerek Japonlar asimile edilebilirdi. Öte yandan Semerkant'ta ve Bağdat'ta daha önce sergilenmiş olan Moğol acımasızlığının buraya da yayılması, Japonları erken bir birleşmeye götürerek uluslaşma sürecini de hızlandırabilirdi. Kyushu Muharebeleri'nin kaybedilmesi Moğollar veya Çin için bir yıkım olmamıştır. Ancak Japonların önemli bir badire atlattıkları söylenebilir. Çünkü burada Moğol'dan çok Çin etkisi görülmesi daha olası bir durum olarak düşünülürse, yüzyıllar sonraki Japon yayılcılığının doğuşunu tersine çevirerek modern tarihte önemli değişimlere yol açabilirdi. Böyle bir durum, denizcilikte gelişmiş olan Çinlilerin keşifler yapabilecekleri Pasifik'te Japonya'yı üs olarak kullanmalarını sağlayabilirdi.

Moğol Tarihi açısından da sefer için söylenebilecek bir şey vardır. Seferin Ortadoğu ve Doğu Avrupa'ya kadar yayılmayı başaran Moğollara kaybettirdiği çok önemli bir şey yok gibi görünmekle birlikte, Kyushu'nun Moğol yayılcılığının doğu sınırını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Her ne kadar Moğolların kendi kayıpları yeni bir seferden çekinmeye sebep olacak kadar büyük olmasa da, yaşanan olaylar daha ileride oluşabilecek yeni bir seferi zorlaştırmış olabilir.

Kaynakça

- BRUCE, George, (1986). *The Paladin Dictionary of Battles*, London, Paladin Books.
- BRYANT, Anthony J. ve MCBRIDE, Angus, (1992). *The Samurai*, London, Osprey, Elite Series No: 23.
- DELGADO, James P., (Jan/Feb 2003). “Relics of the Kamikaze”, *Archaeology*, Vol.56, (No.1), <http://www.archaeology.org/0301/etc/kamikaze.html> (11.2004, latest update: 08.04.2004).
- DOLAN, Robert E., ve WORDEN, Robert L. (der.), (1992). *Japan: A Country Study*, Washington D.C., Library of Congress.
- EBERHARD, W., (1987). *Çin Tarihi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi XIII. Dizi-Sa.3.
- EBERHARD, W., (1992). *Uzak Doğu Tarihi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları XIII. Dizi-Sa.20.
- EGGENBERGER, David, (1985). *An Encyclopedia of Battles*, Mineola, Dover Publications.
- GRIFFIS, William Elliot, (1971). *Corea: The Hermit Nation*, New York, AMS Press.
- HALL, John W., JANSEN, Marius B., Madoka Kanai ve Denis Twitchett (der.), (1990), *The Cambridge History of Japan Vol. 3*, Cambridge, Cambridge University Press.
- HAN, Woo-keun, (1988). *The History of Korea*, Honolulu, University of Hawaii Press.
- HARDING, David (der.), (1990). *Weapons*, New York, St. Martin's Press.
- HOLMES, Richard (der.), (1988). *The World Atlas of Warfare*, London, Mitchell Beazly.
- <http://www.emory.edu/COLLEGE/CULPEPER/RAVINA/PROJECT/Maps/Mongols> (11.2004).
- http://www.ucalgary.ca/applied_history/tutor/oldwrlld/armies/kamikaze.html (11.2004).
- IKEGANI, Eiko, (1995). *The Taming of Samurai*, Cambridge, Harvard University Press.
- KIRSCH, William, (2004). “The Divine Wind: A Study of the Mongol Invasion of Japan”, *Virtual Mongolia Online Magazine*, http://ubpost.mongolnews.mn/virtualmongolia/kara_korum/divine_wind.htm (11.2004).
- KOMROFF, Manuel, (der.) (1982). *The Travels of Marco Polo*, Markham, Penguin Books Canada Ltd.
- LAFFIN, John, (1986). *Brassey's Battles*, London, Brassey's Defence Publishers.

- MARSHALL, Robert, (1993). *Storm from the East*, Berkeley, University of California Press.
- MASON, R.H.R. ve CAIGER, J. G., (1999). *A History of Japan*, Rutland, Charles E. Tuttle Company.
- MORTON, W. Scott, (1984). *Japan: Its History and Culture*, New York, McGraw-Hill.
- MURDOCH, James, (1996). *A History of Japan Vol. I*, London, Routledge.
- NAHN, Andrew C., (1988). *Korea: Tradition & Transformation: A History of Korean People*, Elizabeth, Hollym International Corp.
- PRAWDIN, Michael, (1961). *The Mongol Empire: Its Rise and Legacy*, London, George Allen and Unwin Ltd.
- REISCHAUER, Edwin O., (1990). *Japan: The Story of a Nation*, New York, McGraw-Hill.
- SANSOM, G.B., (1987). *Japan: A Short Cultural History*, London, The Cressel Library.
- TENNANT, Roger, (1996). *A History of Korea*, London, Kegan Paul International.
- The Diagram Group, (1991). *Weapons*, New York, St. Martin's Press.
- The Learning Company, (1996). *The Battles of the World: Interactive History of War* (CD-ROM), London, Compton's Home Library.
- TOTMAN, Conrad, (2000). *A History of Japan*, Malden, Blackwell Publishers.
- TURNBULL, Stephen, (1996). *The Samurai: A Military History*, Richmond, Japan Library.